

BASISTEKST OPENINGSREDE PARTIJVOORZITTER PIET BUKMAN CDA-
PARTIJRAADSVERGADERING dd. 31 JANUARI 1981 TE AMSTERDAM

Wij staan aan het begin van de eerste partijraad na de fusie. Een partijraad die ook een voorlopige afsluiting vormt van een geweldig intensieve discussie in alle gedingen van de partij over het CDA-program voor de komende jaren. Ik zou bij dezen graag namens de partij mijn dank willen uitspreken aan de programcommissie, aan haar voorzitter Hans Franken en aan de mensen van ons wetenschappelijk instituut voor hun inzet, hun creativiteit en hun uithoudingsvermogen.

Het politiek optuigen van de partij is van start gegaan; en goed; dat wil zeggen in een geest van samen verantwoordelijk willen zijn voor de koers van onze partij; in een geest die gekenmerkt wordt door open oren en warme harten. Dat is wat anders dan afgoderij bedrijven met de goede sfeer, waar we soms van beschuldigd worden. Het CDA is tot stand gekomen in een tijd van snelle veranderingen en de daarbij helaas behorende onzekerheden. De maatschappij waarvan wij deel uitmaken en waarvoor wij verantwoordelijk zijn dreigt door vervaagende specialisatie op allerlei terrein en door ongelijke ontwikkelings-snelheden sterk aan harmonie in te boeten met alle daaruit voortvloeiende spanningen en conflicten. De door mensen opgeroepen problemen dreigen de grenzen van het menselijk bevattingsvermogen en tevens de grenzen van het menselijk beheersingsvermogen te overschrijden; een situatie die kan leiden tot de gevaarlijke houding van: 'ze zoeken het maar uit'; een situatie die moet leiden tot een sterke activering van het verantwoordelijkheidsbesef.

Onze tijd wordt ook gekenmerkt door het duidelijk zichtbaar worden van de grenzen van de materiële vooruitgang. In ons vorige program "Niet bij brood alleen" werden die grenzen reeds gesignaleerd en zijn er al aanzetten gegeven voor een beleid, dat die grenzen onderkent. We groeien de laatste jaren in een versneld tempo naar een nieuw stadium in de verzorgingsstaat.

De onderbouw van het collectieve huis blijkt wat minder hecht te zijn dan wij dachten. Het verdelingsvraagstuk ten aanzien van inkomen, zekerheid en werk is nog meer dan voorheen een herverdelingsvraagstuk geworden met veel pijnlijke kanten omdat er in totaal minder te verdelen valt. Met het oog daarop wordt er een heel dringend appèl op ons gedaan om het zwakke en de zwakken in de samenleving een nog grotere prioriteit te geven. Zelfs in opgaande tijden dreigt het zwakke achter te blijven, in neergaande tijden is het gevaar van achterop raken vele malen groter, omdat de neiging tot afwenteling van moeilijkheden groter wordt en het verweer van de zwakke kleiner. Daarom is de ontwikkelingssamenwerking hoofdstuk één van het program. Daarom willen we bij het werkgelegenheidsbeleid speciale aandacht voor de jeugd en voor zwakke regio's. Daarom willen we de potentiële WAO-ers bij voorrang proberen in het arbeidsproces te houden. Daarom willen we selectief en progressief matigen. Daarom willen we duidelijk onderscheid maken tussen minimumloners in het algemeen en hen die van dat lage inkomen ook anderen moeten onderhouden. Daarom komt overal in ons program de positie van de minderheden naar voren. We herkennen in hun streven naar emancipatie veel van wat onze bevolkingsgroep vroeger heeft ervaren.

Het erkennen van de grenzen aan de welvaartsontwikkeling vraagt om een herijking van onze doelstellingen en een nog duidelijker prioriteitenkeuze; wie en wat gaat voor. Het zou wel eens kunnen zijn dat de omstandigheden ons een handje moeten helpen om tot een verantwoorde levenshouding en verantwoord politiek beleid te komen.

Het verheugt mij bijzonder dat het concept-program "Om een zinvol bestaan" - met als ondertitel "nieuwe wegen naar een verantwoordelijke samenleving" - krachtig voortgaat op de weg, die we met "Niet bij brood alleen" hebben ingeslagen. Dit program wil laten zien dat er nog andere vooruitgang is dan alleen materiële.

Verantwoordelijkheid in solidariteit met anderen wordt steeds concreter van ons gevraagd.

Dit program wil laten zien dat we als Nederland initiatieven moeten nemen voor een vrede- en veiligheidsbeleid dat de gruwelijke dreiging van een massale vernietiging terugdringt met als einddoel die dreiging weg te nemen.

Dit program besteedt veel aandacht aan de woningnood, met name in de verkrotte stads- en dorpswijken, waar diegenen te vinden zijn aan wie in meerdere opzichten welvaart en welzijn voorbij gegaan zijn.

Dit program gaan we vandaag behandelen. Een program, dat nergens doekjes om windt, dat zegt waar het op staat, dat geen rooskleurige perspectieven biedt waar ze niet zijn en dat het begrip 'luchtfietsen' heeft geschraapt. We zijn genoodzaakt geweest om halverwege de programdiscussie een aantal bijstellingen uit te voeren om realistisch te blijven. Alleen zo kunnen we het vertrouwen van de kiezer vragen. Wie daaruit de conclusie zou trekken dat we pessimistisch zijn zit eraast. Doemdenkers zijn we niet. Maar we geloven ook niet dat alles wel weer automatisch op z'n pootjes terecht komt als we maar matigen, collectief en in de privé-sfeer. Dat matigen is geen doel, maar een middel dat we kiezen en dat we selectief willen toepassen, nadat we gezegd hebben wat we onder de huidige omstandigheden willen en welke perspectieven we bij voorrang willen aanreiken. Die volgorde kiezen wij.

Nadat we onze grondslagdiscussie hebben gehad en ons program van uitgangspunten hebben vastgesteld staan we opnieuw voor de vaststelling van een document, dat mede ons gezicht, onze identiteit zal bepalen. Wat wij programmatisch willen is voor ons de inzet van de verkiezingen. Daar gaan we de boer mee op, als partijmensen en als Kamerkandidaten, de lijsttrekker voorop, de lijsttrekker van de partij.

Daarmee zullen we de kiezers aanspreken. Daarop mag men onze politieke keuzen beoordelen. De uitslag van de verkiezingen zal dan een belangrijke maatstaf worden voor de coalitie, die er daarna moet komen. Zo ook de vergelijking van de programma's en de coalitiebereidheid van de verschillende partijen.

De christen-democratie heeft altijd in principe met alle democratische krachten in dit land verantwoordelijkheid willen dragen. Als wij het "samen verantwoordelijk" in ons vaandel voeren geldt dat niet alleen voor ons zelf, binnen onze elgen partij. Het geldt ook de politieke partijen samen. Misschien meer dan ooit. We zullen wel onze prioriteiten aangeven, wat we bij voorrang willen, en waar we in het bijzonder voor willen vechten. De luxe van voorwaarden vooraf, wat nooit onze stijl geweest is, kunnen we ons zeker onder de huidige moeilijke omstandigheden niet veroorloven. Nog minder het op voorhand uitsluiten van bepaalde partijen van regeringssamenwerking, wat voor sommige partijen als het toppunt van duidelijkheid wordt opgevoerd. Ik denk dan altijd: "hoe zou het na de verkiezingen gaan". Mag je zo'n houding aannemen en kun je die na de verkiezingen volhouden, als je tenminste de mening deelt, dat de partijen ook samen een stuk verantwoordelijkheid dragen voor de politiek in dit land. Ik vind van niet.

Als politieke partijen elkaar op voorhand, alleen of in combinatie, uitsluiten, veroordelen wij dat. Aan zo'n soort polarisatie heeft de kiezer ook niet de minste behoefte. Onze politieke keuze zal daarin in ieder geval niet bestaan, want die is bovenal een programmatische.

Wij zullen door het aanvaarden van een program voor de komende jaren een grote verantwoordelijkheid op ons nemen. Wij stellen ons vertrouwen op onze Opdrachtgever en willen ons laten inspireren en leiden door het Evangelie. Dat moet onze houding zijn.